

New Trends in Translation Studies In Honour of Kinga Klaudy

Az Akadémiai Kiadó könyvbemutató konferenciája az MTA
székházában

Budapest, 2005. szeptember 7.

Cs. Jónás Erzsébet

Bucsi Szabó Zsolt, Kiefer Ferenc, Klaudy Kinga, Fóris Ágota, Károly Krisztina

Az Akadémiai Kiadó 2005. szeptember 7-én konferenciával egybekötött ünnepi könyvbemutatóra invitálta az érdeklődőket a Magyar Tudományos Akadémia székházának harmadik emeleti Galériájába. A magyar kultúra nagyjairól festett hatalmas portrék övezte ovális teremben az egybegyűlt tisztelők népes serege ez alkalomból Klaudy Kinga professzorasszonyt köszöntötte. Az Akadémia Kiadó gondozásában Károly Krisztina és Fóris Ágota egyetemi oktatók szerkesztésével megjelent – tiszteletet parancsoló küllemében is a kerek jubileumhoz méltó – idegen nyelvű tanulmánykötet Klaudy Kinga laudációjaként jelent meg. A *New Trends in Translation Studies* című tanulmánykötet a fordítástudomány elméletének és gyakorlatának új irányzatairól, a nemzetközi és hazai transzlatológiai kutatások eredményeiről kínált reprezentatív keresztmetszetet a hazai és nemzetközi szakmai közönség számára.

A kötet szerzői a magyar kutatóhelyek, valamint Csehország, Dánia, Finnország, Litvánia, Németország, Spanyolország fordítástudományi kutatói. A kiváló gondossággal szerkesztett kötet tizenhárom tanulmánya előtt rövid angol nyelvű, figyelemfelkeltő összefoglaló emeli ki az adott téma lényegét, s a fogalomkör kulcsszavait. A szerzők által képviselt intézmények adatait a kötet végén találhatjuk. A Klaudy Kinga előtt tanulmányukkal tisztelgő szerzők vala-

mennyien forrásként hivatkoznak az ünnepezt széles körű fordítástudományi munkásságára.

A házigazdának, Bucsi Szabó Zsoltnak, az Akadémiai Kiadó igazgatójának szavai után bevezetőjében Kiefer Ferenc akadémikus méltatta Klaudy Kinga munkásságát. Klaudy Kinga a 80-as években elindította és azóta is töretlen energiával egyengeti a modern magyar fordítástudomány útját, elősegítve fejlődése sokszínűségét, s iskolateremtő módon ápolva a hazai és nemzetközi fordítástudományi központokkal kiépített termékeny kapcsolatokat. Vezetésével az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Központja húsz év alatt a nemzetközi fórumokon is számon tartott magyarországi fordításkutatás fellegvára lett. Klaudy Kinga fordítástudományban végzett szervező munkássága Miskolc, Veszprém, Pécs egyetemi tanszékeiig, doktori iskoláiig is elért.

Kiefer Ferenc köszöntőjét követően a szerkesztők ismertették a bemutatásra kerülő tanulmánykötet felépítésének koncepcióját, valamint az akadályoztatásuk miatt távol maradt külföldi szerzők tisztelgő gratulációit, jókívánságait. A fordítás elméleti kérdéseit taglaló első hét, majd a fordítási gyakorlatot elemző további öt munka a Klaudy Kinga professzor intézetével szoros kapcsolatban levő kutatóhelyek egy-egy képviselőjének nevéhez fűződik. A nyelvi és tematikai sokszínűség jegyében a döntően angol nyelvű tanulmányok sorában egy francia és egy orosz nyelvű dolgozat is helyet kapott.

A szerkesztői ismertetés, s a külföldi méltatások után az ünnepezt megköszönte az elismerő szavakat, majd az emelkedett hangulatú rendezvény konferenciává alakult át. A jelenlevő szerzők közül Albert Sándor, Cs. Jónás Erzsébet, Heltai Pál, Prószéky Gábor és Váradi Tamás rövid előadását hallgathatták meg. Az előadók méltatták a Klaudy Kingával folytatott szakmai együttműködésük eredményességét, majd a közönség élénk érdeklődésétől kísérvé a publikált munkájukban taglalt fordítástudományi témakörök legérdekesebb kérdéseit villantották fel.

Albert Sándor előadása a fordításelmélet alapkérdéseit érintette. A filozófiai szövegfordítások félreértelmezései számos esetben az értelmezési összeférhetlenséggel magyarázhatók. A *tautologikus* meghatározások sok esetben a *nonszensz* határát súrolják, s a filozófiai alapkérdések ezekben a fordításokban öröklődnek tovább nemzedékről nemzedékre. Közismert példaként említette többek között Ferdinand de Saussure *langue, parole, language* meghatározásainak magyar fordítását.

Cs. Jónás Erzsébet a *hermeneutika* és a fordításstilisztika kapcsolódásáról szólt. A művészi szövegben esztétikai jellel olvadnak össze a különböző dimenziók: a tér, az idő, a szubjektív modalitás, a korstílus és a célnyelvi befogadói horizont, a szövegműfaji minták, stb. Ezek egy-egy összetevője a *dinamikus temporalitás* jegyében állandóan változhat, s maga után vonja az újabb interpretációk lehetőségét, az újabb fordítások szükségszerűségét. Az orosz *Viszockij* több magyar fordítását hozta példának.

Heltai Pál a fordítás során mutatkozó *explicitáció, redundancia* és *ellipszis* jelenségeiről beszélt. Meggyőző példákkal mutatta be a fordítási megoldásokat grammatikai, szemantikai és pragmatikai megközelítésben. Az ellipszis funkcionális működését vizsgálva a Klaudy Kinga által bevezetett aszimmetria hipoté-

zisét újabb adalékokkal világította meg. A korpusz-nyelvészet lehetőségei a fordításoktatás, illetve a fordításelemzés támogatásában további kiaknázatlan területeket kínálnak.

Prószéki Gábor a számítógép „gondolkozásába” engedett betekintést egyetlen mondat fordításával. A számítógépes fordítás a felkínált magyar mondatot több ezer művelet lefuttatásával elemzi, s a felismerési és döntési algoritmus szerint rekonstruálja idegen nyelven a magyar beszélő szándékának megfelelő nyilatkozatot. A finomszerkezet idegen nyelvi létrehozása a számítógépes helyes kérdésfeltevés függvénye, amely esetén majdnem ugyanolyan jó mondat jöhetne létre, mint amilyen a forrásnyelvi volt.

Váradi Tamás a párhuzamos korpuszok névszói csoportjainak vizsgálatából adott ízelítőt angol–magyar nyelvi egybevetésben. A kontrasztív elemzés a fordítási ekvivalencia területén gazdag példaanyaggal, valamint a számítógépes statisztikai feldolgozás objektív lehetőségeivel világítja meg a szintaktikai szerkezetek angol és magyar tipikus jelenségeit a névszói csoporton belül. A strukturális ekvivalencia a fordításra vonatkozóan is számos hasznosítható szinten mutat jellemző angol és magyar sajátosságokat.

A tartalmas könyvbemutatóval egybekötött konferencia nemcsak Klauzy Kinga személyes jubileumának ünnepe, hanem a magyarországi fordítástudomány jelentős szakmai eseménye is volt.